

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen och till vissa lagar som har samband med den (RP 102/2020 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- lagstiftningsråd Tanja Innanen, justitieministeriet
- polisinspektör Juha Tuovinen, inrikesministeriet
- tingsdomare Anu Juho, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Tuuli Eerolainen, Åklagarmyndigheten
- jurist Sakari Haataja, Rättsregistercentralen
- professor Sakari Melander.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- inrikesministeriet, staben för Gränsbevakningsväsendet
- Åbo hovrätt
- Birkalands tingsrätt
- Riksfogdeämbetet
- Polisstyrelsen
- centralkriminalpolisen
- Tullen
- Finlands Advokatförbund.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen samt att det införs ändringar i strafflagen, i lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av

Betänkande LaUB 7/2020 rd

egendom eller bevismaterial, i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet, i tvångsmedelslagen och i lagen om verkställighet av böter.

Lagändringarna krävs till följd av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen, som antogs 2018. Förordningen ersätter de gällande rambesluten om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om frysning och på beslut om förverkande för de medlemsstater som är bundna av förordningen.

Eftersom den nya lagen ska komplettera förordningen utgör den inte någon självständig och heltäckande regleringshelhet, utan den tillämpas parallellt med förordningen.

Lagarna avses träda i kraft den 19 december 2020, när förordningen börjar tillämpas, eller så snart som möjligt efter det.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås sådan kompletterande nationell lagstiftning som krävs till följd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 av den 14 november 2018 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande. Det handlar om straffprocessuellt samarbete mellan medlemsstaterna vid verkställighet av beslut om frysning och beslut om förverkande som utfärdats av en annan medlemsstat. Med frysning avses i Finland kvarstad, tillfällig kvarstad eller beslag (4 § i lagförslag 1).

Regeringen föreslår att det som komplement till förordningen stiftas en lag om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen (lagförslag 1, nedan tillämpningslagen). Dessutom ändras strafflagen (39/1889), lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005, nedan frysningsslagen), lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet (222/2008), tvångsmedelslagen (806/2011) och lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Eftersom den nya lagstiftningen ska komplettera förordningen utgör den inte någon självständig och heltäckande regleringshelhet, utan den tillämpas parallellt med förordningen.

Det finns redan nu rambeslut om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om frysning och beslut om förverkande inom Europeiska unionens straffprocessuella samarbete. Rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (2003/577/RIF, nedan rambeslutet om frysning) gör det möjligt att verkställa ett beslut om frysning som fattats av en medlemsstat i en annan medlemsstat, när den egendom som ska frysas finns där. Rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut

Betänkande LaUB 7/2020 rd

om förverkande (2006/783/RIF, nedan rambeslutet om konfiskation) gäller för sin del översändning av en förverkandedom för verkställighet i en annan medlemsstat, när den egendom som är föremål för förverkandepåföljden finns där. Innehållet i rambesluten motsvarar i stor utsträckning innehållet i förordningen.

Förordningen ersätter rambesluten i samarbetet mellan de medlemsstater som är bundna av förordningen. Men i fråga om beslut om frysning gäller förordningen bara frysning för att verkställa en förverkandepåföljd som döms ut senare. För frysning av bevismaterial gäller för sin del direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (2014/41/EU), som antogs 2014.

I den nationella lagstiftningen har rambeslutet om frysning genomförts genom den ovannämnda frysningsslagen och rambeslutet om konfiskation genom lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet. De lagarna förblir i kraft i förhållande till de medlemsstater som inte tillämpar förordningen.

Enligt de uppgifter utskottet fått ändrar förordningen inte området för det gällande samarbetet i någon större utsträckning. Målet är dock att ytterligare effektivisera det straffrättsliga samarbetet mellan medlemsstaterna inom förordningens räckvidd. Förordningen innehåller bland annat detaljerade processrättsliga bestämmelser och tidsfrister för förfarandena. Förordningen utvidgar också i någon mån medlemsstaternas skyldigheter att verkställa de beslut om frysning och beslut om förverkandepåföljd som utfärdats i andra medlemsstater. Ett särskilt mål är dessutom att trygga ställningen för målsägande i brott så bra som möjligt på det sätt som förordningen möjliggör. Förordningen och de ändringar som följer av den ger bättre möjligheter att komma åt vinning av brott i det gränsöverskridande samarbetet och att effektivare förverka tillgångar som skaffats genom brottslig verksamhet till staten.

Den föreslagna tillämpningslagen som kompletterar förordningen (lagförslag 1) innehåller bestämmelser om bland annat behöriga myndigheter, beslut om verkställighet av beslut om frysning och beslut om förverkande och verkställighet av besluten samt sökande av ändring i beslut om erkännande och verkställighet av beslut om frysning och beslut om förverkande. Behöriga myndigheter i Finland i fråga om beslut om frysning är enligt propositionen den åklagare eller domstol som har fattat beslut om kvarstad, tillfällig kvarstad eller beslag och en åklagare i egenskap av verkställande myndighet. När det gäller beslut om förverkande är Rättsregistercentralen utfärdande myndighet och verkställande myndighet. Den föreslagna lagen innehåller också en sådan bestämmelse om beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta som tryggar målsägandens ställning.

Sammantaget sett anser lagutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Förordningar som instrument i det straffrättsliga samarbetet

Den EU-rättsakt som propositionen grundar sig på är en förordning och inte ett direktiv. Enligt artikel 82.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt kan både förordningar och direktiv

Betänkande LaUB 7/2020 rd

användas i det straffrättsliga samarbete som grundar sig på principen om ömsesidigt erkännande. I det utlåtande som lagutskottet gav under förhandlingarna om förordningen (LaUU 6/2017 rd) konstaterar utskottet att förordningar i allmänhet används när syftet är att skapa gemensam reglering för hela EU som kan tillämpas utan att bestämmelserna omvandlas till nationell reglering. Direktiv används å sin sida när man vill ge nationellt handlingsutrymme för att nå målen med regleringen. Lagutskottet säger i utlåtandet att det i den föreslagna förordningen handlar om regler för straffprocessuellt samarbete. Den omständigheten att detta samarbete inte försvåras av olika genomförandesätt i medlemsstaterna kan då tala för en förordning. Vid ömsesidigt erkännande har förordningar emellertid använts ytterst sällan som regleringsinstrument jämfört med direktiv. Lagutskottet betonade i sitt utlåtande att man i förhandlingarna måste säkerställa att den föreslagna regleringen fungerar och att den till sitt innehåll är sådan att användningen av förordningsinstrumentet kan motiveras.

I den nu aktuella propositionen är det fråga om lagstiftning som kompletterar en redan godkänd förordning. Det handlar således inte längre om förhandlingsfasen. Den kompletterande lagstiftningen i propositionen är rätt omfattande. Enligt uppgift beror detta bland annat på att förordningen till innehållet påminner om ett direktiv. Med tanke på kommande lagstiftningsprojekt upprepar lagutskottet vad det under förhandlingarna om förordningen sade om att använda förordningsinstrumentet (LaUU 6/2017 rd). En sak som kan tala för en förordning i det straffprocessuella samarbetet är att det praktiska samarbetet inte försvåras av olika genomförandesätt i medlemsstaterna. Detta är av betydelse särskilt med tanke på ett effektivt myndighetssamarbete. Valet av instrument måste dock alltid göras från fall till fall. Utskottet hänvisar till skäl 53 i ingressen till förordningen, där det sägs följande: ”Den rättsliga formen för denna akt bör inte utgöra prejudikat för framtida unionsrättsakter på området för ömsesidigt erkännande av domar och straffrättsliga avgöranden. Valet av rättslig form för framtida unionsrättsakter bör noga bedömas från fall till fall med beaktande av, bland andra faktorer, rättsaktens effektivitet och proportionalitets- och subsidiaritetsprinciperna.” Lagutskottet lyfter fram bland annat straffprocessrätten som ett rättsområde där det är av särskild betydelse att den reglering som tillämpas är exakt och noga avgränsad.

Frysning efter det att en dom har vunnit laga kraft och frysning på eget initiativ

Artikel 18 i förordningen gäller erkännande och verkställighet av beslut om förverkande. I dess punkt 5 behandlas en situation där det har utfärdats ett beslut om förverkande men inte ett beslut om frysning i den översändande medlemsstaten. I en sådan situation får den verkställande myndigheten på eget initiativ i enlighet med sin nationella rätt besluta att frysa den berörda egendomen, inför senare verkställighet av beslutet om förverkande.

I 17 och 18 § i den föreslagna tillämpningslagen (lagförslag 1) finns det bestämmelser om frysning på eget initiativ enligt artikel 18.5 i förordningen för att verkställa ett beslut som utfärdats av en annan medlemsstat. Under utfrågningen i lagutskottet väcktes frågan om huruvida artikel 18.5 tillåter ett förfarande där den myndighet som utfärdat beslutet om förverkande också översänder ett beslut om frysning tillsammans med det beslutet. I det sammanhanget påpekades det att det hos oss inte är möjligt att utfärda ett beslut om frysning efter det att en dom som gäller förverkandepåföljd har vunnit laga kraft. Det ansågs att man i fråga om de beslut som Finland översänder inte nödvändigtvis skulle kunna trygga verkställigheten av förverkandepåföljder lika effektivt

Betänkande LaUB 7/2020 rd

som i det motsatta fallet när det gäller medlemsstater där det är möjligt att utfärda och översända ett beslut om frysning efter det att en dom om förverkandepåföljd vunnit laga kraft. Detta gäller särskilt situationer där den andra medlemsstaten inte kan tillämpa frysning på eget initiativ för att trygga verkställigheten av domar som gäller förverkandepåföljder och som översänds från Finland så som avses i artikel 18.5 i förordningen och i 17 och 18 § i lagförslag 1. På den här punkten menade man att det handlar om en osymmetrisk situation, och det föreslogs att beslut om frysning ska kunna utfärdas i Finland också efter det att en dom om förverkande som meddelats i Finland har vunnit laga kraft. Å andra sidan sades det också under utfrågningen i lagutskottet att den frysning på eget initiativ som avses i 17 och 18 § i tillämpningslagen är onödig, eftersom ett beslut om förverkande enligt 15 § i lagförslag 1 ska verkställas i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter (672/2002), vilket tryggar en tillräckligt bra och effektiv verkställighet av beslut om förverkande.

Lagutskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att förordningen är en rättsakt om ömsesidigt erkännande vars syfte inte är att harmonisera medlemsstaternas nationella lagstiftning, utan att möjliggöra samarbete oberoende av skillnaderna i medlemsstaternas system. Som det sägs i motiven till regeringens proposition (RP, s. 9) är det i fråga om nationella beslut inte möjligt inom det finländska systemet att besluta om nya frysningsåtgärder efter det att ett lagakraftvunnet beslut om förverkande utfärdats, utan verkställighetsåtgärderna vidtas i den ordning som anges i lagen om verkställighet av böter (672/2002). Lagutskottet anser inte utifrån den utredning det fått att det är motiverat att på grund av förordningens ikraftträdande företa sådana ändringar i de grundläggande lösningarna i vår nationella lagstiftning som förordningen inte kan anses kräva. Det handlar om en principiellt viktig ändring av lagstiftningen och verkställighetssystemet, och det skulle krävas en grundlig och omfattande beredning för att klarlägga om ändringen behövs.

Enligt uppgifter från justitieministeriet kan artikel 18.5 i förordningen sannolikt inte tolkas så att den uttryckligen skulle möjliggöra att ett beslut om frysning översänds till en annan medlemsstat utöver ett lagakraftvunnet beslut om förverkandepåföljd. Däremot föreskriver punkten om en situation där beslutet om förverkande översänds utan något beslut om frysning. Frysning på eget initiativ är då möjlig i den verkställande medlemsstaten. Bestämmelsen utgår uttryckligen från att medlemsstaterna får översända ett beslut om förverkande utan något beslut om frysning. Den verkställande staten får då frysa egendomen på eget initiativ till exempel i en situation där de nationella verkställighetsåtgärderna annars inte skulle vara tillräckliga.

Enligt de uppgifter utskottet fått är situationer där frysning behövs efter det att ett lagakraftvunnet beslut om förverkande utfärdats sannolikt sällsynta. Också enligt definitionsbestämmelsen i artikel 2.1 i förordningen avses med beslut om frysning ett avgörande som har utfärdats eller godkänts av en utfärdande myndighet för att förhindra att egendom förstörs, omvandlas, flyttas, överförs eller avyttras i syfte att förverka den egendomen. Således utgår också förordningen från att ett beslut om frysning tidsmässigt föregår ett beslut om förverkande.

Enligt den utredning som lagutskottet fått från justitieministeriet kan det emellertid inte anses exceptionellt att den finska lagstiftningen kunde möjliggöra ett mer omfattande samarbete med sådana medlemsstater där ett beslut om frysning får utfärdas efter en lagakraftvunnen dom om förverkandepåföljd. En annan sak värd att notera är att inom det internationella samarbetet har 6 kap. 8 § och 7 kap. 21 § i tvångsmedelslagen (806/2011) sedan 1994 möjliggjort kvarstad och beslag i

Betänkande LaUB 7/2020 rd

Finland på begäran av myndigheten i en främmande stat även i de fall när en förverkandepåföljd redan har dömts ut genom ett lagakraftvunnet beslut av en domstol i den främmande staten.

De situationer där frysning på eget initiativ tillämpas kommer sannolikt att vara sällsynta, och bestämmelserna om verkställighet i lagen om verkställighet av böter tryggar på ett tillräckligt och effektivt sätt verkställigheten av ett beslut om förverkande som en annan EU-medlemsstat över-sänder till Finland. Lagutskottet anser trots det att det är motiverat att lagförslag 1 innehåller bestämmelser om frysning på eget initiativ, i enlighet med 17 och 18 § i propositionen. Det beror särskilt på att artikel 18.5 i förordningen enligt uppgift också kan tolkas så att den verkställande myndigheten måste kunna besluta om frysning på eget initiativ utifrån prövning. Eftersom förordningen ska tillämpas direkt, kunde frysning på eget initiativ också vara möjlig direkt med stöd av artikel 18.5. För att förordningen ska kunna tillämpas effektivt är det därför motiverat att klarlägga förfarandet i den nationella lagstiftningen på det sätt som föreslås i propositionen. Utskottet menar att det inte kan anses problematiskt att regleringen troligen kommer att tillämpas ytterst sällan.

Utifrån det som sägs ovan anser lagutskottet att de förslag i propositionen som gäller frysning efter det att en lagakraftvunnen dom har meddelats och frysning på eget initiativ i princip är lämpliga och motiverade. Lagutskottet föreslår dock på det sätt som anges närmare i detaljmotiveringen att 17 § i lagförslag 1 preciseras när det gäller den behöriga tingsrätten.

Enligt uppgift från justitieministeriet tillsatte ministeriet den 10 juli 2020 en arbetsgrupp med uppgift att granska ändringsbehoven i tvångsmedelslagen. Arbetsgruppens mandattid är den 1 september 2020—31 december 2021. Utskottet anser det motiverat att arbetsgruppen gör en omfattande granskning av ändringsbehoven i tvångsmedelslagen och också bedömer de frågor som hänför sig till frysning efter en lagakraftvunnen dom och till det internationella samarbetet.

Beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta

I 27 § i lagförslag 1 finns bestämmelser om beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta. Den föreslagna bestämmelsen hänför sig till artikel 30 i förordningen och målet att förbättra ställningen för målsägande i brott.

Bestämmelsen är ett undantag från huvudregeln i 10 kap. 2 § 6 mom. i strafflagen. Enligt den döms vinning inte förverkad till den del den har återburits eller dömts eller döms att betalas till den kränkta i form av skadestånd eller återbäring av obehörig vinst. Å andra sidan innehåller det gällande 10 kap. 2 § 7 mom. i strafflagen redan nu ett undantag från huvudregeln i 6 mom. Undantaget stiftades med tanke på internationellt samarbete i fall där egendom som har frusits finns i en annan medlemsstat. Nu föreslår regeringen ytterligare ett undantag från huvudregeln. Bestämmelserna om undantaget finns i 27 § i lagförslag 1, och det hänvisas till den paragrafen i 10 kap. 2 § 8 mom. i strafflagen (lagförslag 2).

Lagutskottet anser utifrån inhämtad utredning att de ovannämnda föreslagna bestämmelserna innehållsligt och sakligt är motiverade och överensstämmer med målen i förordningen. Men utskottet vill påpeka att regleringen blir rätt komplicerad till dessa delar till följd av undantagen. Enligt utskottet är det klart att det finns fog för att begränsa tillämpningsområdet för den föreslag-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

na 27 § till att enbart gälla förordningen. Det är också motiverat att bara införa sådan nödvändig kompletterande lagstiftning som förordningen kräver. Enligt den utredning som utskottet fått kommer de fall som avses i artikel 30 i förordningen sannolikt att vara få. Den föreslagna 27 § kommer alltså inte att bli tillämplig särskilt ofta.

I ljuset av det som sägs ovan anser lagutskottet att man inte på grund av ikraftträdandet av förordningen behöver utreda om det finns mer omfattande ändringsbehov i 10 kap. 2 § i strafflagen. Men om man i framtiden bedömer bestämmelserna i 10 kap. 2 § i strafflagen i något annat sammanhang, är det enligt utskottet motiverat att då också bedöma om regleringen som helhet är tillräckligt tydlig och konsekvent eller om det finns ett motiverat behov av att förtydliga den till någon del.

Återställande av fryst egendom till brottsoffret (artikel 29)

Artikel 29 i förordningen innehåller bestämmelser om återställande av fryst egendom till brottsoffret. Enligt propositionen (RP, s. 48) förutsätter artikeln inte kompletterande nationell lagstiftning utan kan tillämpas direkt. Vid behandlingen av propositionen bedömde lagutskottet om det i avvikelse från propositionen finns behov av att i tillämpningslagen också ta in särskilda bestämmelser om beslut i dessa situationer.

I artikel 29.1 sägs det att om den utfärdande myndigheten eller en annan behörig myndighet i den utfärdande staten har utfärdat ett beslut i enlighet med dess nationella rätt om att återställa fryst egendom till brottsoffret ska den utfärdande myndigheten lämna information om det beslutet i in-tyget om frysning eller lämna information om det beslutet till den verkställande myndigheten i ett senare skede. I punkt 2 i artikeln sägs det att när den verkställande myndigheten har informerats om ett beslut om återställande av fryst egendom till brottsoffret som avses i punkt 1 ska den verkställande myndigheten vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att, när den berörda egendomen har blivit fryst, den återställs till brottsoffret så snart som möjligt i enlighet med de processrättsliga reglerna i den verkställande staten, vid behov via den utfärdande staten, förutsatt att brottsoffrets äganderätt till egendomen inte är bestridd, egendomen inte krävs som bevis i straffrättsliga förfaranden i den verkställande staten och rättigheterna för berörda personer inte påverkas negativt.

Utifrån inkommen utredning instämmer lagutskottet i det som sägs i propositionen och anser inte att artikel 29 kräver att den medlemsstat som utfärdar beslutet om frysning fattar ett särskilt beslut om att be den andra staten översända den egendom som frysts i den staten till målsäganden. Däremot ska den verkställande staten enligt ordalydelsen i artikeln informeras om ett i enlighet med nationell rätt utfärdat beslut om att återställa fryst egendom till brottsoffret.

Utifrån utredningen håller lagutskottet också med det som sägs i propositionen såtillvida att utskottet inte heller anser att förordningen kräver kompletterande reglering om beslutsfattandet i situationer där fryst egendom översänds till den utfärdande medlemsstaten. Enligt ordalydelsen i artikeln ska den verkställande myndigheten vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att egendomen återställs till brottsoffret så snart som möjligt i enlighet med de processrättsliga reglerna i den verkställande staten.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

För tydlighetens skull konstaterar utskottet i anslutning till de ovannämnda nationella situationer där artikel 29 ska tillämpas att det sägs i propositionen (s. 47) att man nationellt torde kunna anse att det i första hand är fråga om beslagssituationer, där beslag hävs antingen delvis eller helt med stöd av 7 kap. 17 § i tvångsmedelslagen. Det sägs också i propositionen att beslut om att återställa egendom fattas av den behöriga myndighet som har fattat beslutet om frysning.

Enligt det nämnda 7 kap. 17 § 1 mom. i tvångsmedelslagen fattas beslut om att beslag ska hävas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Under tiden för åtalsprövning får beslutet fattas endast av åklagaren utom när det endast är fråga om att föremål, egendom eller handlingar som tagits i beslag ska återlämnas till den som har rätt till dem. Enligt 2 mom. bestämmer domstolen att beslag ska hävas, om domstolen har beslutat om beslaget eller om det i rättegång har framställts anspråk på det föremål, den egendom eller den handling som tagits i beslag. Bestämmelser om frågor som gäller uppskov med återlämnande av föremål, egendom eller handlingar och verkställighetstiden för återlämnandet finns i 7 kap. 18 § i tvångsmedelslagen.

Enligt 7 kap. 20 § i tvångsmedelslagen ska domstolen när den handlägger ett mål eller ett yrkande på förverkandepåföljd besluta om huruvida ett beslag ska bestå till dess förverkandepåföljden verkställs eller det bestäms något annat i saken. Enligt 7 kap. 22 § i tvångsmedelslagen får ändring sökas genom särskilda besvär i domstolens beslut om beslag eller om kopia av en handling.

Enligt vad utskottet erfar beslutar domstolen när den häver ett beslag i praktiken om vem egendomen ska återlämnas till eller om den eventuellt ska dömas förverkad till staten med stöd av bestämmelserna i 10 kap. i strafflagen. Domstolen uttalar sig således vid behov om huruvida egendomen ska återlämnas till sin rätta ägare. I 7 kap. 23 § i tvångsmedelslagen finns det bestämmelser om förfarandet vid återlämnande av egendom och handlingar som tagits i beslag.

När en anhållningsberättigad tjänsteman vid polisen fattar beslut om att häva beslag gör tjänstemannen enligt de uppgifter utskottet fått vid behov i sitt beslut, som antecknas i beslagsprotokollet, också en anteckning om att egendomen ska återlämnas till den rätta ägaren. Utifrån inhämtad utredning kan man anta att också en åklagare går till väga på detta sätt när åklagaren häver beslag.

Som det sägs ovan konstateras det i propositionen (s. 48) att ett sådant beslut fattas av den behöriga myndighet som har fattat beslutet om frysning, alltså av en åklagare eller domstol, enligt 5 § i den föreslagna tillämpningslagen. Lagutskottet anser utifrån de uppgifter det fått att de ovannämnda besluten av åklagare och domstolar är sådana i artikel 29.1 i förordningen avsedda beslut om att återställa fryst egendom till brottsoffret som fattats i enlighet med nationell rätt och som den verkställande myndigheten ska informeras om. Utskottet vill förtydliga att beslutet inte i ljuset av det som sägs ovan nödvändigtvis har fattats av den behöriga myndighet som fattade det ursprungliga beslutet om frysning. Dessutom kan också beslut av någon annan anhållningsberättigad tjänsteman anses komma i fråga, eftersom också en annan behörig myndighet i den utfärdande staten enligt artikel 29.1 får utfärda ett beslut om att återställa fryst egendom till brottsoffret.

När Finland är verkställande medlemsstat ska den behöriga verkställande myndigheten, dvs. åklagaren, på det sätt som anges i artikel 29.2 i förordningen vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att egendomen i enlighet med de nationella processrättsliga reglerna återställs till brottsoffret så snart som möjligt. I praktiken kan det hända att beslutet om frysning redan håller på att

Betänkande LaUB 7/2020 rd

verkställas. Då ska den verkställande myndigheten i Finland, åklagaren, med största sannolikhet också tillämpa artikel 27.3 om att inställa verkställigheten. I praktiken ska den nationella myndighet som ansvarar för verkställighetsåtgärderna och som innehar egendomen se till att egendomen återlämnas till den rätta ägaren.

I ljuset av det som sägs ovan instämmer lagutskottet med det som sägs i propositionen (RP, s. 48) om att artikeln som utgångspunkt inte förutsätter kompletterande nationell lagstiftning utan kan tillämpas direkt. Men utskottet understryker behovet att noga följa tillämpningspraxis för bestämmelserna också till dessa delar. Om det utifrån tillämpningspraxis visar sig finnas behov av preciserande nationell lagstiftning, bör det göras en ny bedömning av behovet av kompletterande lagstiftning. De praktiska situationerna i anslutning till artikel 29 bör också beaktas när utbildning ges om tillämpningen av förordningen.

Utbildning och uppföljning

De frågor som hänför sig till den nu aktuella förordningen och mer allmänt till den internationella straffprocessrätten och instrumenten för straffrättsligt samarbete inom EU är ofta komplicerade och svåra. Tillämpningssituationerna försvåras ytterligare av att kompletterande nationella bestämmelser kan bli tillämpliga utöver bestämmelserna i förordningen. Dessutom är det svårt att förvärva kompetens på grund av det relativt begränsade antalet ärenden.

I ljuset av det som sägs ovan anser lagutskottet att det är ytterst viktigt att man tryggar en tillräcklig och lämplig utbildning för domstolarna och övriga myndigheter. Det är viktigt både för att ärendena ska kunna behandlas smidigt och med tanke på parternas rättssäkerhet. Det är viktigt med utbildning om bestämmelserna i förordningen och mer precisa praktiska nationella tillämpningssituationer också för att en förordning som utgångspunkt är i kraft som sådan och inte får förklaras eller preciseras med nationell reglering, vilket också framgår av propositionen (RP, s. 4). För att kunna förvärva kompetens är det också motiverat att koncentrera ärendena på det sätt som anges i propositionen.

Vidare betonar lagutskottet att det är viktigt att följa hur den nu aktuella regleringen om frysning och förverkande tillämpas och att vidta behövliga åtgärder, till exempel genom att se över tillämpningslagen, om det visar sig finnas problem i tillämpningspraxis som går att påverka genom nationell lagstiftning inom ramen för de villkor som gäller utfärdande av nationella bestämmelser som kompletterar EU-förordningar.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen

2 kap. Verkställighet och utfärdande av beslut om frysning

5§. Behöriga myndigheter. Paragrafen innehåller bestämmelser om de behöriga myndigheterna i Finland. Enligt 1 mom. är den åklagare eller domstol som har fattat beslutet om frysning ut-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

färdande myndighet i Finland. Såsom framgår av motiven till regeringens proposition (RP, s. 14) motsvarar detta 19 § 1 mom. i den gällande lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningensbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005, frysningenslagen). Lagutskottet anser utifrån inkommen utredning att den valda lösningen när det gäller de behöriga myndigheterna är lämplig och har således inget att anmärka på den eller på den föreslagna paragrafen.

För tydlighetens skull konstaterar utskottet följande om förfarandet vid de myndigheter som utfärdar beslut om frysning och om partsoffentligheten i olika situationer.

Åklagaren får med stöd av bestämmelserna i tvångsmedelslagen utfärda ett beslut om frysning, dvs. ett beslut om tillfällig kvarstad eller ett beslut om beslag (se 4 § i lagförslag 1) och i det sammanhanget utarbeta ett sådant intyg om frysning som avses i förordningen. När den verkställande medlemsstaten har erkänt beslutet och fattat beslut om verkställighet i enlighet med artikel 9 i förordningen samt underrättat åklagaren i Finland om saken, ska åklagaren enligt det föreslagna 6 kap. 3 § 4 mom. i tvångsmedelslagen (lagförslag 5) framställa yrkande på kvarstad hos tingsrätten inom en vecka från det att åklagaren informerades om verkställigheten av beslutet om frysning. Enligt uppgift till utskottet är förfarandet ovan ändamålsenligt särskilt medan förundersökningen ännu pågår, på det villkoret att det finns förutsättningar att besluta om tillfällig kvarstad enligt 6 kap. 3 § i tvångsmedelslagen. Men enligt uppgift till utskottet har det under den tid den gällande frysningenslagen tillämpats ofta gått till så att undersökningsledaren har väckt yrkande på kvarstad hos tingsrätten, så att den misstänkte delgetts yrkandet redan på ett tidigt stadium under undersökningen med stöd av bestämmelsen om partsoffentlighet i 12 § 1 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Utskottet påpekar också att ett yrkande på kvarstad kan framställas hos domstolen utan att samtidigt begära ett intyg om frysning för att översändas till den andra medlemsstaten. Det är då möjligt att man senare tvingas begära ett intyg av domstolen, efter det att beslutet om kvarstad redan utfärdats. Lagutskottet anser att det är motiverat att det då krävs en sådan behandling som avses i 6 kap. i tvångsmedelslagen för att utfärda intyget om frysning. Om beslutet och intyget om frysning utfärdas samtidigt, ska båda utfärdas i en behandling enligt 6 kap. i tvångsmedelslagen. Förfarandena ska inte vara olika trots att intyget om frysning utfärdas separat i ett senare skede. Vid behandlingen av ärendet iaktas då partsoffentlighet enligt 12 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar på samma sätt som när det gäller behandlingen av ett ärende om kvarstad.

7§. Verkställighet och delgivning av ett beslut om frysning. Paragrafen innehåller bestämmelser om bland annat verkställighet av ett beslut om frysning. I 1 mom. föreskrivs det om åklagarens underrättelse om beslut om erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning som utfärdats av en annan medlemsstat. Enligt momentet ska den behöriga åklagaren utan dröjsmål underrätta utsökningsmyndigheten om sitt beslut enligt 6 § för verkställighet av ett beslut om frysning i den ordning som föreskrivs om kvarstad med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 8 kap. i utsökningsbalken (705/2007) eller underrätta förundersökningsmyndigheten för verkställighet av ett beslut om frysning i den ordning som föreskrivs för beslag med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 7 kap. i tvångsmedelslagen.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

Lagutskottet noterar att kvarstad också kan förutsätta platsgenomsökning eller husrannsakan, alltså tillträde till en plats för att utföra åtgärden. Den föreslagna 7 § innehåller emellertid inga uttryckliga bestämmelser om detta.

Enligt en utredning som utskottet fått från justitieministeriet innehåller förordningen inte några särskilda bestämmelser om hur beslut om övriga tvångsmedel ska fattas i den verkställande staten. I artikel 5.2 i rådets rambeslut 2003/577/RIF om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial (rambeslutet om frysning) finns det däremot en bestämmelse om detta. Enligt den ska alla ytterligare beslut om tvångsåtgärder som blir nödvändiga genom beslutet om frysning fattas i enlighet med de förfaranderegler som gäller i den verkställande staten. I 15 § i frysningsslagen (540/2005) finns det en bestämmelse som bygger på detta. Enligt den får andra tvångsmedel än kvarstad eller beslag användas för att verkställa ett frysningsbeslut på det sätt som det i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) och i tvångsmedelslagen föreskrivs i fråga om dessa tvångsmedel. I detaljmotiven till regeringens proposition om genomförande av rambeslutet om frysning (RP 56/2005 rd) konstateras det att bestämmelsen bland annat innebär att i fråga om övriga tvångsmedel iakttas 15 § i den internationella straffrättslagens. Den paragrafen föreskriver att för det fall en begäran om rättshjälp avser eller dess uppfyllande förutsätter att tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen används får tvångsmedel inte användas om detta inte skulle vara tillåtet enligt finsk lag i ett sådant fall där den gärning till vilken begäran hänför sig har begåtts i Finland under motsvarande omständigheter. Detta innebär att exempelvis husrannsakan för att eftersöka föremål som ska tas i beslag kan företas, om det enligt 5 kap. 1 § i tvångsmedelslagen skulle vara tillåtet om brottet hade begåtts i Finland under motsvarande omständigheter (s. 28).

Eftersom den nu aktuella förordningen inte innehåller särskilda bestämmelser om användning av övriga tvångsmedel i den verkställande staten men samarbetet enligt rambeslutet om frysning har möjliggjort användningen, kan artikel 7.1 i förordningen enligt uppgift från justitieministeriet tolkas så att kravet i punkten på att ett beslut om frysning som har erkänts ska verkställas på samma sätt som ett inhemskt beslut om frysning som utfärdats av en myndighet i den verkställande staten också täcker användningen av övriga tvångsmedel. Det betyder att man inte kan ställa något sådant krav på dubbel straffbarhet för användningen av dessa övriga tvångsmedel som i 15 § i frysningsslagen, där det krävs överensstämmelse med den nationella lagstiftningen. Däremot följer ett krav på dubbel straffbarhet av artikel 3 i förordningen. Om ett beslut om frysning erkänns, ska övriga tvångsmedel med stöd av artikel 7.1 i förordningen kunna användas på samma sätt som i ett nationellt ärende enligt bestämmelserna i tvångsmedelslagen.

I ljuset av det som sägs ovan anser lagutskottet att 7 § i lagförslag 1 behöver kompletteras med ett uttryckligt omnämnande av att husrannsakan och platsgenomsökning får användas vid verkställigheten och att på dessa tillämpas bestämmelserna i tvångsmedelslagen. Lagutskottet föreslår därför att 2 kap. 7 § 1 mom. i lagförslag 1 får en bestämmelse om att husrannsakan och platsgenomsökning får användas vid verkställigheten. På husrannsakan och platsgenomsökning tillämpas bestämmelserna i tvångsmedelslagen.

3 kap. Verkställighet och utfärdande av beslut om förverkande

17§. Beslut om kvarstad på eget initiativ för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande. Paragrafen innehåller bestämmelser om så kallad frysning på eget initiativ för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkandepåföljd som utfärdats av en annan medlemsstat. Lagutskottet anser på det sätt som sägs i övervägandena ovan att den föreslagna möjligheten till frysning på eget initiativ är ändamålsenlig.

Det föreslagna 2 mom. innehåller en forumbestämmelse, enligt vilken beslut om kvarstad i ett fall som avses i 1 mom. fattas av tingsrätten på den ort där svaranden har egendom som kan beläggas med kvarstad eller där det annars kan vara ändamålsenligt att behandla ärendet.

Lagutskottet påpekar att propositionen vid frysning på eget initiativ i fråga om domstolens behörighet utgår från att åklagaren ska föra ärendet till domstolen på den ort där egendomen finns. Eftersom domstolarnas övriga uppgifter vid verkställighet av beslut om frysning har koncentrerats till Helsingfors tingsrätt, kan detta inte betraktas som en helt lyckad lösning, trots att ett ärende enligt det föreslagna 2 mom. också får behandlas i den tingsrätt där det annars kan vara ändamålsenligt att behandla ärendet. På grund av det som sägs ovan och för att stärka koncentrationen av ärenden till Helsingfors tingsrätt föreslår utskottet att den första meningen i 3 kap. 17 § 2 mom. i lagförslag 1 ändras så att beslut om kvarstad i ett fall som avses i 1 mom. fattas av Helsingfors tingsrätt eller den tingsrätt där det annars kan vara ändamålsenligt att behandla ärendet.

27§. Beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta. Paragrafen innehåller bestämmelser om beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta. Som utskottet säger i sina överväganden ovan hänför sig de föreslagna bestämmelserna till artikel 30 i förordningen och till målet att förbättra ställningen för målsägande i brott. Som utskottet säger i övervägandena är bestämmelsen ett undantag från huvudregeln i 10 kap. 2 § 6 mom. i strafflagen, enligt vilken vinning inte döms förverkad till den del den har återburits eller dömts eller döms att betalas till den kränkta i form av skadestånd eller återbäring av obehörig vinst. Syftet med bestämmelsen är att det nya förfarande enligt förordningen som ska förbättra ställningen för målsägande i brott ska kunna tillämpas även på domar enligt rättsordningen i Finland (se RP, s. 50).

I 1 mom. föreskrivs det att när ett beslut som avses i artikel 30.1 i förordningen utfärdas i Finland ska domstolen, trots bestämmelserna i 10 kap. 2 § 6 mom. i strafflagen (39/1889), på begäran av den kränkta avgöra yrkandet på förverkande. Om förverkandepåföljd döms ut, ska domstolen på den kränkts begäran avgöra även yrkandet på skadestånd eller återbäring av obehörig vinst. Enligt 2 mom. ska domstolen när den godkänner yrkandet samtidigt förordna att förverkandepåföljden verkställs till den del som egendomen inte har återställts till den kränkta i enlighet med artikel 30.2 i förordningen eller annars, eller att förverkandepåföljden förfaller till den del som ett belopp som motsvarar det belopp som har erhållits till följd av verkställigheten av förverkandepåföljden har överförs till den kränkta i enlighet med artikel 30.3 eller 30.4 i förordningen eller till den del som skadestånd annars har betalats.

Lagutskottet har inget att anmärka på innehållet i 27 §.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

Under utskottets sakkunnigutfrågning aktualiserades frågan om vem som är skyldig att informera målsäganden om de föreslagna bestämmelserna i 27 § och också om bestämmelserna i 28 § om information om ett beslut till den verkställande staten. Utifrån den utredning som erhållits konstaterar lagutskottet för tydlighetens skull följande:

I 4 kap. 18 § i förundersökningslagen (805/2011) föreskrivs det om underrättelse om målsägandens rättigheter. Enligt paragrafens 5 punkt ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål, i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur, underrätta en målsägande om bland annat rätten att framställa ett privaträttsligt anspråk i samband med åtalet. Lagutskottet anser att det är motiverat att tolka bestämmelsen så att den täcker innehållet i 27 och 28 § i den föreslagna tillämpningslagen i en situation där man vet att artikel 30 i förordningen kan bli tillämplig. Bestämmelsen i förundersökningslagen grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF. Utskottet anser att regleringen i förundersökningslagen ska tolkas i enlighet med innehållet i det direktivet. Enligt artikel 4.1 e i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer utan onödigt dröjsmål erbjuds information om hur och på vilka villkor de kan få tillgång till ersättning. Enligt direktivet ska informationen erbjudas vid den första kontakten med en behörig myndighet, så att de ges möjlighet att åtnjuta de rättigheter som fastställs i direktivet.

3. Lagen om ändring av lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial

11 §. Underrättelse om att verkställigheten slutförts. I propositionen föreslås ett nytt 2 mom. i paragrafen, enligt vilket den behöriga åklagaren ska underrätta Rättsregistercentralen om verkställda frysningsbeslut.

I propositionen (RP, s. 23) framför regeringen i fråga om underrättelseskyldigheten att den är motiverad för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkandepåföljd som eventuellt följer på beslutet om frysning. Lagutskottet anser att den föreslagna bestämmelsen behövs men att den bör preciseras så att underrättelseskyldigheten endast gäller egendom som tryggats för förverkande av vinning och inte frysning av bevismaterial, dvs. bevisning.

Med anledning av det som sägs ovan föreslår lagutskottet att *11 § 2 mom. i lagförslag 3* ändras så att den behöriga åklagaren enligt momentet ska underrätta Rättsregistercentralen om verkställda frysningsbeslut som utfärdats för att trygga verkställigheten av förverkande.

23 a §. Underrättelse om ett översänt frysningsbeslut. (Ny). Under utfrågningen i lagutskottet lyfte de sakkunniga fram behovet av att i lagen också ta in en skyldighet att underrätta Rättsregistercentralen om egendom som tryggats i en annan medlemsstat på begäran av Finland. Skyldigheten behövs för att säkerställa informationen.

På grund av det som sägs ovan föreslår lagutskottet att *lagförslag 3* får en ny 23 a § med rubriken ”Underrättelse om ett översänt frysningsbeslut”. Enligt den nya paragraf som utskottet föreslår ska den behöriga åklagaren meddela Rättsregistercentralen att ett frysningsbeslut för att trygga

Betänkande LaUB 7/2020 rd

verkställigheten av förverkande har översänts till en annan medlemsstat, när den verkställande myndighet som tagit emot frysningsbeslutet i den andra medlemsstaten har rapporterat om verkställigheten av frysningsbeslutet.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 och 4—6 i proposition RP 102/2020 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 3 i proposition RP 102/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande, nedan *förordningen*.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

2 §

Central myndighet

Justitieministeriet är central myndighet enligt artikel 24.2 i förordningen. Justitieministeriets uppgift är att bistå de behöriga myndigheterna vid kommunikation som rör översändande av beslut om frysning och beslut om förverkande.

3 §

Språk och översättningar

Ett intyg om frysning enligt artikel 6.1 i förordningen och ett intyg om förverkande enligt artikel 17.1 i förordningen ska översättas till ett officiellt språk i den verkställande staten eller till ett annat språk som den godtar. Den utfärdande myndigheten ska se till att intyget översätts, om inte något annat överenskomms.

Ett intyg om frysning enligt artikel 6.1 i förordningen och ett intyg om förverkande enligt artikel 17.1 i förordningen ska översändas till Finland på finska, svenska eller engelska eller så ska intyget åtföljas av en översättning till något av dessa språk. Den behöriga åklagaren kan också godta ett intyg om frysning på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte finns något annat hinder för godtagandet. Rättsregistercentralen kan också godta ett intyg om förverkande på något annat språk än finska, svenska eller engelska, om det inte finns något annat hinder för godtagandet. Den behöriga myndigheten ska vid behov se till att intyget översätts till finska eller svenska.

2 kap.

Verkställighet och utfärdande av beslut om frysning

4 §

Beslut om frysning som utfärdas i Finland

När Finland är den stat där ett beslut om frysning utfärdas avses med beslut om frysning, som definieras i artikel 2.1 i förordningen, en domstols beslut om kvarstad enligt 6 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011), en åklagares beslut om tillfällig kvarstad enligt det kapitlet och en domstols eller åklagares beslut om beslag enligt 7 kap. i den lagen i ärenden som avses i artikel 2.1 i förordningen.

5 §

Behöriga myndigheter

I Finland är den åklagare eller domstol som har fattat beslutet om frysning utfärdande myndighet enligt artikel 2.8 a i förordningen. Domstolen beslutar om översändande av beslutet om frys-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

ning till en annan medlemsstat på begäran av den åklagare som är behörig att utföra åtal i det aktuella brottmålet.

I Finland är en åklagare verkställande myndighet enligt artikel 2.9 i förordningen.

6 §

Beslut om verkställighet av ett beslut om frysning

Den behöriga åklagaren beslutar i enlighet med artikel 7.1 i förordningen om erkännande och verkställighet av beslut om frysning. I beslutet ska åklagaren bestämma att ett beslut om frysning ska verkställas i den ordning som föreskrivs för kvarstad eller beslag, om inte åklagaren i enlighet med artikel 8 i förordningen beslutar att vägra erkännande eller verkställighet eller i enlighet med artikel 10 i förordningen beslutar att skjuta upp verkställigheten. Ett beslut om erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning kan också fattas för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande.

7 §

Verkställighet och delgivning av ett beslut om frysning

Den behöriga åklagaren ska utan dröjsmål underrätta utökningsmyndigheten om sitt beslut enligt 6 § för verkställighet av ett beslut om frysning i den ordning som föreskrivs om kvarstad med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 8 kap. i utökningsbalken (705/2007) eller underrätta förundersökningsmyndigheten för verkställighet av ett beslut om frysning i den ordning som föreskrivs för beslag med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 7 kap. i tvångsmedelslagen. Vid verkställigheten får husrannsakan och platsgenomsökning användas. På husrannsakan och platsgenomsökning tillämpas vad som föreskrivs om dem i tvångsmedelslagen.

Ett beslut enligt 6 § delges i enlighet med artikel 32.1 och 32.2 i förordningen samtidigt med delgivning enligt utökningsbalken eller tvångsmedelslagen.

8 §

Underrättelse om ett mottaget beslut om frysning

Innan den behöriga åklagaren beslutar om erkännande och verkställighet av ett beslut om frysning ska åklagaren meddela centralkriminalpolisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet att beslutet om frysning har inkommit, och de ska utan ogrundat dröjsmål underrätta åklagaren sådana grunder för att vägran eller uppskov av verkställigheten som de känner till. Den behöriga åklagaren ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om ett verkställt beslut om frysning.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

9 §

Sekretess, tystnadsplikt samt begränsningar i användningen av uppgifter

På ett beslut om frysning som en behörig myndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen översänt till Finland och på verkställigheten av beslutet i Finland tillämpas vad som föreskrivs om sekretess, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

På handlingar och information som översänts till Finland på grund av ett beslut om frysning som utfärdats av en behörig myndighet i Finland tillämpas vad som föreskrivs om sekretess, tystnadsplikt och rätt att få information i ett motsvarande ärende i Finland.

Utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom. ska de villkor och förfaranden iakttagas som myndigheten i en annan medlemsstat i Europeiska unionen har ställt för sekretess, tystnadsplikt eller begränsningar i användningen av uppgifter.

10 §

Besvär över verkställighet av beslut om frysning

Ändring i ett beslut som den behöriga åklagaren i enlighet med denna lag och förordningen har fattat om erkännande och verkställighet av en annan medlemsstats beslut om frysning får sökas av den som ärendet berör genom besvär hos Helsingfors tingsrätt. Tingsrätten ska utan dröjsmål ta upp ärendet till behandling. Vid handläggningen av ärendet iakttagas i övrigt i tillämpliga delar 3 kap. 1 § 2 mom. och 7 kap. 15 § i tvångsmedelslagen.

När ett beslut om frysning verkställs i den ordning som föreskrivs för kvarstad, får besvär anföras över utökningsmannens verkställighetsåtgärder hos Helsingfors tingsrätt i den ordning som föreskrivs i utökningsbalken.

Beslut av tingsrätten enligt 1 och 2 mom. får överklagas hos hovrätten med iakttagande av vad som föreskrivs i rättegångsbalken.

Ändringssökande enligt denna paragraf hindrar inte verkställighet av beslutet om frysning, om inte den domstol som handlägger ärendet beslutar något annat.

11 §

Prövning av materiella grunder

De materiella grunderna för ett beslut om frysning som utfärdats av en rättslig myndighet i en annan medlemsstat får inte prövas i Finland.

12 §

Underrättelse om ett översänt beslut om frysning

Den behöriga åklagaren ska meddela Rättsregistercentralen att ett beslut om frysning har översänts till en annan medlemsstat när den verkställande myndighet som tagit emot beslutet om frysning i den andra medlemsstaten i enlighet med artikel 7.2 i förordningen har rapporterat om verkställigheten av beslutet om frysning.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

3 kap.

Verkställighet och utfärdande av beslut om förverkande

13 §

Behörig myndighet

I Finland är Rättsregistercentralen utfärdande myndighet enligt artikel 2.8 b i förordningen och verkställande myndighet enligt artikel 2.9 i förordningen i fråga om beslut om förverkande.

14 §

Beslut om verkställighet av ett beslut om förverkande

Rättsregistercentralen beslutar i enlighet med artikel 18.1 i förordningen om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande, om inte Rättsregistercentralen beslutar att vägra erkännande eller verkställighet av ett beslut om förverkande i enlighet med artikel 19 i förordningen eller att skjuta upp verkställigheten i enlighet med artikel 21 i förordningen.

15 §

Verkställighet och delgivning av ett beslut om förverkande

Ett beslut om förverkande ska verkställas i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter (672/2002). Alternativa åtgärder enligt artikel 23.3 i förordningen får inte fastställas i stället för ett beslut om förverkande.

Ett beslut enligt 14 § delges i enlighet med artikel 32.1 och 32.2 i förordningen samtidigt med delgivningen i förfarandet för verkställighet av beslutet om förverkande.

16 §

Underrättelse om ett mottaget beslut om förverkande

Rättsregistercentralen ska utan dröjsmål underrätta den i 5 § 2 mom. avsedda behöriga åklagaren om ett mottaget beslut om förverkande, om inte Rättsregistercentralen i enlighet med 8 § har underrättats om ett verkställt beslut om frysning som gäller beslutet.

17 §

Beslut om kvarstad på eget initiativ för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande

Den i 5 § 2 mom. avsedda behöriga åklagaren får på eget initiativ framställa ett yrkande hos domstolen på att belägga egendom med kvarstad för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande, förutsatt att Rättsregistercentralen kan fatta ett beslut enligt 14 § om erkännande och verkställighet av beslutet om förverkande.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

Beslut om kvarstad i ett fall som avses i 1 mom. fattas av **Helsingfors tingsrätt** ~~en på den ort där svaranden har egendom som kan beläggas med kvarstad~~ eller **den tingsrätt** där det annars kan vara ändamålsenligt att behandla ärendet. När domstolen beslutar om kvarstad ska den samtidigt utsetta en giltighetstid för kvarstaden. Domstolen får förlänga den utsatta tiden, om den behöriga åklagaren senast en vecka innan denna tid löper ut framställer en begäran om saken. Domstolen ska utan dröjsmål ta upp ett ärende som gäller förlängning av tiden och avgöra det inom den utsatta tiden.

I fråga om kvarstad gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivs i tvångsmedelslagen.

18 §

Beslut om beslag på eget initiativ för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande

Den i 5 § 2 mom. avsedda behöriga åklagaren får på eget initiativ beslagta ett föremål, egendom eller en handling för att trygga verkställigheten av ett beslut om förverkande, förutsatt att Rättsregistercentralen kan fatta ett beslut enligt 14 § om erkännande och verkställighet av beslutet om förverkande.

I fråga om beslag gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivs i tvångsmedelslagen.

19 §

Besvär över verkställighet av beslut om förverkande

Den som ärendet berör får söka ändring i ett beslut som Rättsregistercentralen i enlighet med denna lag och förordningen har fattat om erkännande och verkställighet av en annan medlemssatts beslut om förverkande genom besvär hos Birkalands tingsrätt.

Tingsrätten är beslutför med ordföranden ensam.

20 §

Anförande av besvär

Besvär ska anföras skriftligen inom 30 dagar från det att den som beslutet gäller vid utmätning som skett i dennes närvaro eller på något annat sätt bevisligen har fått del av Rättsregistercentralens beslut. Delfäendet av ett beslut om en förverkandepåföljd som avser ett penningbelopp anses ha skett när betalningen av påföljden frivilligt har inletts med anledning av Rättsregistercentralens betalningsuppsmaning.

I besvären ska den som söker ändring uppge sina yrkanden och grunderna för dem samt om ändringssökanden yrkar på muntlig behandling av ärendet. I besvären ska även lämnas de uppgifter som avses i 5 kap. 2 § 2 mom. i rättegångsbalken. Besvärsskriften ska tillställas Rättsregistercentralen.

Rättsregistercentralen ska utan dröjsmål sända besvärsskriften till tingsrättens kansli och bifoga kopior av handlingarna i ärendet och sitt eget utlåtande. När handlingarna sänds till tingsrätten ska det uppges när besvärsskriften har inkommit.

Besvären blir anhängiga vid tingsrätten när de handlingar som avses i 3 mom. inkommer till dess kansli. Tingsrätten ska utan dröjsmål informera ändringssökanden och Rättsregistercentra-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

len om tid och plats för ett eventuellt sammanträde samt om följderna av ändringssökandens utevaro.

En ändringssökande som inom föreskriven tid har gett in besvärsskriften direkt till den behöriga tingsrätten förlorar inte sin talan.

21 §

Behandlingen av ett ärende i domstol

I fråga om behandlingen av ett ärende gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om rättegång i brottmål.

Vid behandlingen av besvären får domstolen inte pröva om det har funnits förutsättningar för att döma ut förverkandepåföljden i den andra medlemsstaten.

Ett ärende ska behandlas vid sammanträde, om tingsrätten anser att utredningen av ärendet eller en del av det kräver det eller om ändringssökanden yrkar på behandling vid sammanträde och tingsrätten inte anser det vara uppenbart onödigt.

Tingsrätten ska se till att ärendet blir grundligt behandlat.

En tjänsteman som företräder Rättsregistercentralen ska närvara vid tingsrättens sammanträde när besvären behandlas. Den som söker ändring har rätt att närvara vid sammanträdet. Ärendet kan prövas och avgöras trots ändringssökandens utevaro, om inte tingsrätten anser det nödvändigt att höra ändringssökanden personligen och om denne har kallats till domstolen vid äventyr av sådan påföljd.

22 §

Sökande av ändring i tingsrättens beslut

Ändring i tingsrättens avgörande söks hos hovrätten genom besvär i enlighet med vad som föreskrivs i rättegångsbalken.

I fråga om behandlingen av besvärärendet i hovrätten och sökande av ändring hos högsta domstolen gäller i tillämpliga delar 26 och 30 kap. i rättegångsbalken. När hovrätten behandlar ett besvärärende ska Rättsregistercentralen ges tillfälle att bli hörd med anledning av besvären och vid behov lägga fram utredning.

23 §

Inverkan av besvär på verkställigheten

Besvär utgör inget hinder för verkställighet, om inte domstolen bestämmer något annat. Egen- dom får dock inte säljas eller medlen redovisas förrän beslutet om erkännande och verkställighet av ett beslut som fattats av en domstol i en annan medlemsstat har vunnit laga kraft.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

24 §

Anmälningsskyldighet

Domstolen ska underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

25 §

Beslut om inriktande av verkställigheten

Ett beslut enligt artikel 18.3 i förordningen om hur verkställigheten ska inriktas fattas av utsökningensmyndigheten.

26 §

Alternativa påföljder

En förverkandepåföljd som har dömts ut i Finland får inte förvandlas till en alternativ påföljd i en annan medlemsstat.

27 §

Beslut om återställande av egendom till den kränkta eller om ersättning till den kränkta

När ett beslut som avses i artikel 30.1 i förordningen utfärdas i Finland ska domstolen, trots bestämmelserna i 10 kap. 2 § 6 mom. i strafflagen (39/1889), på begäran av den kränkta avgöra yrkandet på förverkande. Om förverkandepåföljd döms ut, ska domstolen på den kränkts begäran avgöra även yrkandet på skadestånd eller återbäring av obehörig vinst.

När domstolen godkänner yrkandet ska den samtidigt förordna att förverkandepåföljden verkställs till den del som egendomen inte har återställts till den kränkta i enlighet med artikel 30.2 i förordningen eller annars, eller att förverkandepåföljden förfaller till den del som ett penningbelopp som motsvarar det belopp som har erhållits till följd av verkställigheten av förverkandepåföljden har överförts till den kränkta i enlighet med artikel 30.3 eller 30.4 i förordningen eller till den del som skadestånd annars har betalats.

28 §

Information om ett beslut till den verkställande staten

Rättsregistercentralen ska i enlighet med artikel 30.1 i förordningen efter den kränkts skriftliga begäran till Rättsregistercentralen lämna den verkställande myndigheten i en annan medlemsstat information om en lagakraftvunnen dom enligt 27 § genom vilken ett yrkande på skadestånd eller återbäring av obehörig vinst har godkänts.

Om behandlingen av den kränkts yrkande på skadestånd eller återbäring av obehörig vinst pågår i en separat tvistemålsrättegång, ska Rättsregistercentralen efter den kränkts skriftliga begäran till Rättsregistercentralen lämna den verkställande myndigheten i en annan medlemsstat in-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

formation om det pågående förfarandet i enlighet med artikel 30.5 i förordningen. Om yrkandet godkänns ska Rättsregistercentralen efter den kränkta skriftliga begäran till Rättsregistercentralen lämna den verkställande myndigheten i en annan medlemsstat information om en lagakraftvunnen dom i ärendet förutsatt att det utdömda skadeståndet eller den utdömda återbäringen av obehörig vinst motsvarar den utdömda förverkandepåföljden och grundar sig på samma gärning.

29 §

Överföring av ett penningbelopp till den kränkta

Ett penningbelopp som med stöd av artikel 30.4 i förordningen har överförts till Finland ska överföras till den kränkta med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 10 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

30 §

Ersättningar

Justitieministeriet beslutar om betalning av i artikel 34 i förordningen avsedd ersättning till en annan medlemsstat eller om krävande av sådan ersättning från en annan medlemsstat.

31 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

På intyg om frysning och intyg om förverkande som har översänts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 10 kap. 2 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till strafflagen (39/1889) 10 kap. 2 §, sådan den lyder i lag 356/2016, ett nytt 8 mom. som
följer:

10 kap.

Om förverkandepåföljder

2 §

Förverkande av vinning

Bestämmelser om utfärdande av beslut som avses i artikel 30.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande finns dessutom i lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005) 1 §, 2 § 1 mom., 5 § och 9 § 3 mom., av dem 2 § 1 mom. och 5 § sådana de lyder i lag 433/2017, och
fogas till 11 § ett nytt 2 mom. **och till lagen en ny 23 a §** som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I enlighet med denna lag verkställs i Finland sådana av en rättslig myndighet i republiken Irland och Konungariket Danmark utfärdade frysningsbeslut som avses i rådets rambeslut om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial (2003/577/RIF), nedan *rambeslutet*, eller översänds en finsk rättslig myndighets frysningsbeslut till republiken Irland och Konungariket Danmark.

2 §

Definition

Med *frysningsbeslut* avses i denna lag ett beslut som utfärdats i ett brottmål av en behörig rättslig myndighet i republiken Irland och Konungariket Danmark i syfte att tillfälligt förhindra förstörelse, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av sådan egendom som kan omfattas av förverkande, har förverkats eller kan utgöra bevismaterial.

— — — — —

5 §

Behörig åklagare

En åklagare är behörig att sköta uppgifter i samband med verkställandet av frysningsbeslut.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

9 §

Beslut om verkställighet av frysningsbeslut

Innan åklagaren fattar sitt beslut ska han eller hon meddela centralkriminalpolisen, Tullen och Gränsbevakningsväsendet att frysningsbeslutet har inkommit. Dessa myndigheter ska utan ogrundat dröjsmål underrätta åklagaren om sådana grunder för att vägra verkställighet eller för att skjuta upp verkställigheten som de känner till.

11 §

Underrättelse om att verkställigheten slutförts

Den behöriga åklagaren ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om verkställda frysningsbeslut som utfärdats för att trygga verkställigheten av förverkande.

23 a § (Ny)

Underrättelse om ett översänt frysningsbeslut

Den behöriga åklagaren ska meddela Rättsregistercentralen att ett frysningbeslut för att trygga verkställigheten av förverkande har översänts till en annan medlemsstat, när den verkställande myndighet som tagit emot frysningsbeslutet i den andra medlemsstaten har rapporterat om verkställigheten av frysningsbeslutet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På intyg om frysning som har översänts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

4.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet (222/2008) 2 § 1 mom. som följer:

2 §

Tillämpningsområde

I enlighet med denna lag och rambeslutet

1) verkställs i Finland sådana beslut av en domstol i republiken Irland och Konungariket Danmark som avses i rambeslutet och som översänts i enlighet med rambeslutet, samt

2) översänds en finsk domstols beslut till republiken Irland och Konungariket Danmark för verkställighet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På intyg om förverkande som har översänts före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

5.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 6 kap. 3 § 4 mom. och 8 § 4 mom. samt 7 kap. 21 § 5 mom., av dem 7 kap. 21 § 5 mom. sådant det lyder i lag 434/2017, som följer:

6 kap.

Kvarstad

3 §

Tillfällig kvarstad

Om åklagarens beslut enligt 1 mom. har översänts till en annan medlemsstat i Europeiska unionen som ett frysningsbeslut enligt lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005) eller som ett beslut om frysning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande och lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen (/), upphör åtgärden dock att gälla endast i det fall att yrkande på kvarstad inte har framställts hos domstolen inom en vecka från det att åklagaren informerades om verkställigheten av den tillfälliga åtgärden. Myndigheten i den medlemsstat där verkställighet av den tillfälliga åtgärden begärts ska utan dröjsmål av åklagaren underrättas om att åtgärden har upphört att gälla.

8 §

Beslut om kvarstad när en främmande stat har begärt rättslig hjälp

I fråga om en begäran om frysning som inkommit från en medlemsstat i Europeiska unionen och som avses i lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial samt i fråga om ett beslut om frysning som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande och lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen iaktas bestämmelserna i de lagarna och den förordningen i stället för 1–3 mom.

Betänkande LaUB 7/2020 rd

7 kap.

Beslag samt kopiering av handlingar

21 §

Beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättslig hjälp

I fråga om begäranden om frysning som inkommit från en medlemsstat i Europeiska unionen och som avses i lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningsbeslut av egendom eller bevismaterial, i fråga om beslut om beslag som avses i lagen om genomförande av direktivet om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (430/2017) samt i fråga om beslut om frysning som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande och lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen iakttas de lagarna och den förordningen i stället för 1–4 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 1 mom. 9 punkten, sådan den lyder i lag 451/2016, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

I den ordning som föreskrivs i denna lag verkställs följande påföljder:

9) bötesstraff som avses i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkän-

Betänkande LaUB 7/2020 rd

nande på bötesstraff och om tillämpning av rambeslutet (231/2007), beslut om förverkande som avses i lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rambeslutet om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på beslut om förverkande och om tillämpning av rambeslutet (222/2008) samt beslut om förverkande som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1805 om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande och lagen om tillämpning av förordningen om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och beslut om förverkande i Europeiska unionen (/),

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 14.10.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Mari Rantanen saf
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Paula Werning sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.